Course out Come
(Sanskrit)
Prof. I. P.Patel

F.Y.B.A. Sem I

Core Allied: Sanskrit Classical Language
क्रुति :श्री विष्णुशर्मा विरचित पंचतंत्रम

સંસ્કૃત ભાષા દ્વારા નીતિકથા નું ખેડાણ આખ્યાનાત્મક શૈલીમાં વૈદિક સાહિત્યની જેમ પ્રસિધ્ધ છે . પ્રાણી જગતના પત્રો દ્વારા મનુષ્ય જીવનમાં નીતિમત્તાનો પરિચય કરાવવો . પ્રાણીકથા વડે જવાન વ્યવસ્થા પરનો પરિચય કરાવવો.

F.Y.B.A. Sem I

Core Course પ્રશ્નપત્र- १ आर्ष काव्य

वाल्मिकी रामायण- अयोध्यकाण्ड સર્ગ ૭ થી ૧૨ पर्यन्तम

સંસ્કૃતના આદિકવિ ઋષિ વાલ્મીકિ રચિત રામાયણના પરિચય સાથે સંસ્કૃત સાહિત્યમાં નિરૂપિત સમાજ વ્યવસ્થા તથા નૈતિક મૂલ્યો દ્વારા ભારતીય સંસ્કૃતિનો પરિચય કરાવવો તથા પ્રાચીન ભારતીય જીવન દર્શનનો પરિચય કરાવવો જેથી આધુનિક સમયમાં આદર્શ સમાજ ઘડી શકીએ

Core Course Paper- 2 (A)

संस्कृत रूपक साहित्य

कृति: भास कृत- ‘मध्यमव्यायोग’ | સંસ્કૃત રૂપક સાહિત્યનો પરિચય , રૂપકના પ્રકાર સ્વરૂપનો પરિચય કરાવી

કૃતિલક્ષી અભ્યાસ કરાવી વિધાર્થીઓને રૂપક (નાટક) ના લક્ષણોનો પરિચય કરવવાનો ઉદેશ.

F.Y.B.A. Sem II

Core Allied: Sanskrit Classical Language
क्रुति :भर्तृहरिक्रुत नितिशतकम

સંસ્કૃત મુક્તક સાહિત્યનો તથા શતક કાવ્ય પરંપરાનો પરિચય કરાવવો તથા ભારતીય નીતિશાસ્ત્ર અંતર્ગત આવતા વિષયો વિવેકજ્ઞાનથી અવગત કરાવવા.

F.Y.B.A. Sem II

Core Course પ્રશ્નપત્ર- 3 (A) संस्क्रुत प्रशिष्ट महाकाव्य
कालिदास क्रुत कुमारासम्भव सर्ग- 5

પ્રશિષ્ટ મહાકાવ્યનો પરિચય કરાવી સંસ્કૃત પદ્ય સાહિત્યના પ્રકારોમાં મહાકાવ્યનું સ્વરૂપ-લક્ષણ સાથે અલંકૃત કૃતિનો અભ્યાસ કરાવવો.

Paper -4 (A) संस्कृत गधसाहित्य—कथा साहित्य |

कृति : दण्डीन् कृत – 'दशकुमारचरितम्' | સંસ્કૃત ગધકાવ્યનો પરિચય કરાવવો, ગધના પ્રકારોમાં કથા -આખ્યાયિકા ના લક્ષણો ની સમજ , દંડીની વાર્તાકાર તરીકેની સમજ આપી વિધાર્થીઓને નીતિબોધ કરાવવો.

S.Y.B.A. Sem 3

Paper- 5 (A) कालिदासविरचितम—'विक्रमोर्वशीयम्' |

- **સંસ્કૃત નાટ્યસાહિત્યમાં સર્વશ્રેષ્ઠ નાટ્યકારોના સર્જનનો પરિચય કરાવી ભારતીય સંસ્કૃતિ અને સભ્યતા સાથે સાહિત્યનો પરિચય કરાવવો.**

પ્રશ્નપત્ર- 6 Core Compulsory

मम्मटक्रुत काव्यप्रकाश उल्लास 1,10 नियत अलंकार तथा नियत छंद

સાહિત્યના સ્વરૂપોને સમજવા , સાહિત્યના આસ્વાદ માટેના અંગોપાંગરૂપ રસ , રીતિ, અલંકાર વગેરેનો શાસ્ત્રીય પરિચય મેળવવો , અલંકારશાસ્ત્રના પાયાના સિધ્ધાંતો જાણવા અને અલંકારશાસ્ત્રનો પરિચય કરાવવો.

Paper - 7 वैदिकवाडगमय Core Course

- ભારતીય આર્યસંસ્કૃતિના મૂળભૂત જ્ઞાનના ભંડાર વેદોનો પરિચય કરાવી આધુનિક જીવન સાથે, સમાજ સાથે વેદોનો સંબંધ સમજાવી સફળ અને મોક્ષદાયક જીવનની ચાવી બતાવવી, આધુનિક શિક્ષિતજનો વેદોને સમજી-સ્વીકારી શકે તેવા સ્વરૂપે તેને લિપિબદ્ધ કરવું.

S.Y.B.A. Sem 4

Paper – 8 (A) સંસ્કૃત પધ સાહિત્ય અને અર્થાવબોધ.

(સ્તોત્ર સાહિત્ય)

कृति : - पण्डितराजजगन्नाथविरचिता –"गंगालहरी"|

સંસ્કૃત લલિત સાહિત્યમાં વૈદિકસ્તોત્ર પરંપરામાંથી સર્જાયેલ સ્તોત્ર સાહિત્યનો પરિચય કરાવવો, હ્રદયની ઊર્મિઓને ગેય પધમાં

અભિવ્યકત કરવાની પરંપરા વૈદિકકાળથી જ પ્રાપ્ત થાય છે . જેની સમજ આધુનિક યુગ માં ગંગાલહરી જેવા સ્તુતિ -ભક્તિ કાવ્યો દ્વારા આપી શકાય. સંસ્કૃત સ્તુતિ કાવ્યો માં સમાજ ના દરેક વિષયનું નીતિમૂલક જ્ઞાન પ્રાપ્ત થાય છે તેનાથી જીવન જીવવાની તરેહ પ્રાપ્ત કરાવવા નો મુખ્ય ઉદેશ.

પ્રશ્નપત્ર- 9 Core Compulsory

धनंजय क्रुत दशरुपकम प्रथम प्रकश: , नियत अलंकार:, नियत छंद:

સંસ્કૃત નાટ્ય સાહિત્ય સાથે સંકળાયેલ વિશિષ્ટ અને આવશ્યક પારિભાષિક સંજ્ઞાઓનો પરિચય સાથે નાટકનો અભ્યાસ કરાવવો.

Paper - 10 वैदिकवाड्गमय

कृति : 'यजुर्वेद': અધ્યાય ૨૫ ના નિયતમંત્રો, અધ્યાય ૩૪ ના નિયત મંત્રો , ' ईशावस्योपनिषद्'

वैदिकवाड्गमय ના જીવન સાથે અતિ સંબંધિત ભાગોમાં યજુર્વેદનો પરિચય , તત્કાલીન સમાજદર્શન કરાવી, આધુનિક કાળમાં પણ વેદોનો

અભ્યાસ આવશ્યક છે તે સાથે ઉપનિષદોનો જ્ઞાન વારસો પણ જીવનનું ઉપાદેય અંગ બની રહે છે તે બતાવવું અંત્યત આવશકયછે

T.Y.B.A. Sem 5

પ્રશ્નપત્ર- 11 (A) Core Compulsory

संस्कुत ललित साहित्य प्राचिन प्रशिष्ट साहित्य अस्वघोष विरचित बुध्धचरितम सर्ग – 5

પંડિત યુગના મ હાકવ્યોની પોતાની ભાષાકીય વિશેષતા છે. તે ભાષાનો પરિચય થાય એ માટે અને તે સાથે સંસ્કૃત મહાકાવ્યોના અભ્યાસ દ્વારા રાષ્ટ્રભાવના, આદર્શનેતૃત્વ શક્તિ અને આદર્શ રાજનીતિના સિદ્ધાંતોથી વિદ્યાર્થીઓ પરિચિત અને એ ઉદ્દેશ છે.

Paper – 12 ભારતીય તત્વજ્ઞાન અને ધર્મશાસ્ત્ર અને ગીતાસોપાન પ્રથમ ભાગ કૃતિ : श्रीमद् भगवद्गीता नियतांश अ-१ तः अ-४, गीतासोपानम्

|ગીતમાં વ્યક્ત થયેલી વિચારધારા શાશ્ર્વત છે જે આજના સમાજમાં ઉપાદેય છે . માનવીને નિરાશામાંથી બહાર કાઢીને આશાઓની વરચે

મૂકીઆપનાર ગીતાના તાત્વિક ઉપદેશનો અહીં પરિચય કરાવવો.

- ગીતસોપાનમ્ દ્વારા પ્રાચીન અર્વાચીન પદ્ધતિનો સમન્વય કરીને સંસ્કૃતભાષા શીખવવામાટે તેમજ તેમાં રહેલા શાસ્ત્રોનું જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવવામાટે સંસ્કૃતના વ્યાકરણ નું જ્ઞાન જરૂરી છે

પ્રશ્નપત્ર- 13 (A) Core Compulsory

વૈદિક સાહિત્યનો ઇતિહાસ અને ભાષાપ્રવેશ (નિયાતાંશ)

ભારતીય સંસ્કૃતિના આધ ગ્રંથ તરીકે જે વેદ પ્રસિદ્ધ છે તેના વિષય વસ્તુનો પરિચય કરાવવાના ઉદ્દેશ સાથે આ પાઠ્યક્રમ વિચારાયો છે . આમાં વિધિ નિષેધાત્મક વેદ મંત્રો તથા વૈદિક પ્રાર્થનાઓનો પરિચય કરાવવાનું પણ રાખ્યું છે. તથા સંસ્કૃત ભાષાકીય સજ્જતા.

પ્રશ્નપત્ર- 14 व्याकरण शास्त्र अने भाषाविज्ञान Core Compulsory

संज्ञाप्रकरण तथा भाषाविज्ञान

ભાષાના વિદ્યાર્થીએ ભાષાની આંતરિક સંરચના જાણવી જોઈએ . આ માટે સંસ્કૃતની પ્રાચીન પરંપરાના પાણિનીય વ્યાકરણ શાસ્ત્રનો પ્રાંભિક પરિચય કરવો જોઈએ.

આ સાથે આધુનિક રીતે વિચરાયેલા ભાષા વિજ્ઞાનના સિધ્ધાંતોનો પણ પ્રારંભિક પરિચય કરવો જોઈએ. આ અપેક્ષાની પૂર્તિનો પ્રસ્તુત પાઠ્યક્રમમાં ઉદ્દેશ છે.

- **Paper – 15 વેદાન્તશાસ્ત્ર અને અનુવાદ**

कृति : श्रीशंकराचार्य कृत ब्रह्मसूत्र शांकरभाष्यम् नियतांश : चतुःसूत्री

- સંસ્કૃત સાહિત્યમાં દર્શનશાસ્ત્રનું એક વિશિષ્ટ સ્થાન છે . આ દર્શન શાસ્ત્રમાં વેદાંત, ઉતરમીમાંસા દર્શન મહ્ત્વનુ છે. આ વેદાન્ત
- દર્શનના વિવિધ સંપ્રદાયો છે તેમાં શંકરાચાર્યનું સ્થાન મોખરે છે . તેમની ભાષા, તર્કશક્તિ અને સિદ્ધાંતો નો પરિચય કરાવવાનું અહીં લક્ષ્ય છે.
- **Paper – 16 ધર્મશાસ્ત્ર અને અનુવાદ**

कृति : याज्ञवल्क्यस्मृति नियतांश व्यवहाराध्याय

- ભારતીય કાયદાના મૂળ જાણવા માટે સંસ્કૃત ધર્મશસ્ત્રનો અભ્યાસ અતીવ આવશ્યક છે. એસાથે જ ભારતીય સમાજ, સંસ્કૃતિ સભ્યતા,

  તત્વચિંતન વગેરેના અભ્યાસ માટે પણ ધર્મશાસ્ત્ર નો અભ્યાસ કરવો જરૂરી છે. સંસ્કૃતના પ્રાચીન ધર્મશાસ્ત્રમાં યાજ્ઞવલ્ક્યસ્મૃતિ નું સ્થાન મહ્ત્વપૂર્ણ છે . તેથી પ્રસ્તૃત પાઠયક્રમમાં તેના દ્વારા પ્રાચીન ભારતીય સમાજનો પરિચય કરાવવાનો ઉદેશ છે

T.Y.B.A. Sem 6

પ્રશ્નપત્ર- 17 (A) Core Compulsory

ललित संस्क्रुत साहित्य एवं व्याकरण कवि बोधयन विरचित भगवदज्जुकियम एवं समास (नियत)

સંસ્કૃત લલિત સાહિત્યના નાટ્ય સાહિત્યમાં નાટકો ઉપરાંત બીજાં અન્ય સ્વરૂપોમાં પણ સંસ્કૃત સાહિત્યની વ્યંગ્યાત્મક રીતે પ્રહસનમાં રજૂ કરવાની કાળનો પરિચય આપવા ભગવદજ્જુકીયમનો અભ્યાસ કરાવવો.

- **Paper – 18 श्रीमद् भगवद्गीता अध्याय ५ तः ८**

  गीतासोपनम् पाठ १३ तः ३४

- ઉપનિષદો શ્રુતિ ,સ્મૃતિઓના સારને રજૂ કરતી ગીતાના દરેક અધ્યાયમાં જીવનનો નિચોડ રજૂ કર્યો છે તેનો અભ્યાસ આધુનિક જીવનના ઉત્પન્ન થતાં દરેક મુઝવણો, પ્રશ્નોને સુલઝાવી શકે છે.
- ગીતસોપાન દ્વારા વિધાર્થીઓ સરળતાથી સંસ્કૃત વ્યાકરણ નું જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી સંસ્કૃતભાષાનો અભ્યાસ કરી સરળતાથી વાક્વ્યવહાર શીખવવાનો ઉદેશ છે.

પ્રશ્નપત્ર- 19 Core Compulsory

પ્રશિષ્ટ સંસ્કૃત સાહિત્યનો ઇતિહાસ અને ભાષાપ્રવેશ: (નિયાતાંશ:)

સંસ્કૃત અને સંસ્કૃત ભાષા ભારતીય સમાજનો રજૂ કરનાર મહત્વપૂર્ણ કળા છે. સમાજના દરેક અંગને, ચિંતનને વ્યવહારમાં ગોઠવીને સંસ્કૃત સાહિત્યનો પરિચય કરાવવો.

પ્રશ્નપત્ર- 20 Core Compulsory

व्याकरण शास्त्र एवं भाषाविज्ञान

भदोजि दीक्षित क्रुत सिध्धांत कौमुदी – कारक प्रकरण तथा भाशाविज्ञान

સંસ્કૃત વાક્ય સંરચના જગતની અન્ય કોઈ પણ ભાષા સંરચના કરતાં સરળ છે . તેનો સમજીને અભ્યાસ કરવા માટે સિધ્ધાંત કૌમુદી જેવા ગ્રંથોનો વિષાદ અભ્યાસ કરવાથી પણ પાણિનીના ફાળાને મૂલવી શકશે.

- **Paper -21 સાંખ્યદર્શન અને અનુવાદ**
- कृति : सांख्यकारिका – श्रीमदीश्र्वरकृष्णप्रणिता |
- આસ્તિક દર્શનોની પરંપરામાં સાંખ્ય દર્શનની પોતાની વિશેષતા છે , તેનો પરિચય કરાવવો. , ભારતીય તત્વજ્ઞાનની શાખાઓમાં સાંખ્યના સિદ્ધાતોથી અવગત કરાવવા , વિધાર્થીઓને આધુનિક જીવનશૈલી માં ભારતીય તત્વજ્ઞાનની ઉપકરક્તા બતાવવી.

Paper- 22 ન્યાય દર્શન અને અનુવાદ

कृति : तर्कभाषा -केशवमिश्रविरचितम्

- દર્શન પરંપરામાં ન્યાય દર્શનનો અભ્યાસ તર્કશક્તિ, વાદવિવાદ તથા તર્કબદ્ધ રજૂઆત શીખવે છે ., યથાર્થવાદી દર્શનનો સૌ કોઈ દર્શને સ્વીકાર કર્યો છે તેનો પરિચય કરાવવો, આધુનિક જીવનશૈલીને

ભારતીય તત્વજ્ઞાન દ્વારા કેળવવી.